

Rozhovory k Národní ceně za studentský design 2002 — Anežka Váňová

Soubor kamenných šperků *Příběhy skal*

Seznamujeme vás s nominovanými účastníky soutěže Národní cena za studentský design 2025. Když se Anežka Váňová vydává na skálu, její pozornost neupoutává jen samotné lezení, ale i příběh kamene pod jejíma rukama. Stejně pocity se snažila přenést do své kolekce šperků *Příběhy skal*, o které se dozvíte více v následujícím rozhovoru.

Do soutěže ses přihlásila se svou kolekcí kamenných šperků *Příběhy skal*. Můžeš, prosím, čtenářům vysvětlit, proč jsi zvolila tento název? Jaké příběhy podle tebe skály skrývají?

Názvem své kolekce šperků jsem se snažila vystihnout svůj úžas nad tvarem skal a věkovitostí kamene, se kterou se na krátko setkávám při skalním lezení. Právě tento rozdíl mé pomíjivosti a dlouhověkosti kamene, mě přiměl přemýšlet, jak dlouho skála na svém místě stojí, jaké události jí daly tvar a také kolik lidí přede mnou i po mě ji přijde obdivovat a možná zanechá svůj drobný otisk v jejím dlouhém příběhu.

Popiš nám, prosím, blíže svůj vztah ke skalám.

Především mě fascinují a budí ve mně velký obdiv před silou přírody. Ráda si čtu o jejich vzniku a dlouhých procesech, které utvářely krajinu, ve které žijeme. Jednotlivé skály mi pak připadají jako různorodí a tiší svědci ubíhajících staletí.

Jakým způsobem symbolizuje šperk „stopu“ lezce a překonání vlastního strachu?

Jak jsem již popisovala, fascinuje mě uvědomění dlouhého pomalého příběhu kamene a vzniku skal v kontrastu se shonem a rychlostí, kterou vnímám okolo sebe. Lezení pro mě ale oba příběhy propojuje a umožňuje setkat se s kamenem a jeho tvarem osobně v krátké a vypjaté chvíli na skále, kdy se soustředím jen na přítomný kámen a krok, který je třeba udělat. Když jsem o špercích inspirovaných tvary skal a lezením přemýšlela, uvědomila jsem si, že i taková krátká setkání jsou součástí dlouhého příběhu skály. Že jednotliví lezci na skalách zanechávají stopu. Drobný otisk, nebo náznak své přítomnosti. Právě myšlenky drobného jemného otisku v tak stálé a pomalu se měnící hmotě jako je kámen, mě přivedly k myšlenkám na erozi, čas a význam drobných okamžiků.

Jak tě tvé zkušenosti se skalním lezením inspirovaly při tvorbě šperků a jak se tyto zážitky promítly do tvarosloví šperků? Měly vliv například na volbu závěsných prvků a způsobu uchycení kamenů?

Většinou ve své tvorbě zpracovávám témata, která jsou mi blízká, a skalní lezení se pro mě v poslední době stalo velkou součástí života. I když s kamarády nejsme žádní zkušení lezci, a právě třeba se strachem z výšek velmi bojujeme. Myslím, že právě strach a jeho překonávání mě inspirovalo hlouběji o tomto tématu přemýšlet a uvědomit si, že i přesto, že nejsem zkušený lezec, je pro mě lezení něčím víc, než jen fyzickou aktivitou, kterou se zabývám ve volném čase.

Kromě volby tématu mi lezení bylo inspirací i při volbě tvaru šperků a zavěšení náhrdelníků. Do vybroušených kamenů jsem upevnila oka podobná borhákům umístěným na skalách. V případě mých šperků jsou ale oka drobná, vyrobená z patinovaného stříbra a je jimi protažené ocelové lanko zavázané osmou – uzlem, kterým se lezec navazuje, a kterým ho v

případě pádu také zachrání. Podobná oka jsem použila i pro zapínání broží nebo šíny prstenů.

Názvy jednotlivých šperků pak odkazují k jejich tvaru, barvě, nebo místu odkud kámen pochází. Při jejich vymýšlení jsem se inspirovala humornými a někdy až absurdními jmény skalních cest, na která narážím v lezeckých průvodcích.

Z kolika kusů se tvá kolekce skládá a jaké typy šperků zahrnuje? Máš mezi nimi nějakého oblíbence?

Kolekce se skládá z 11 kusů šperků, konkrétně 5 závěsů, 3 broží a 3 prstenů. Asi nedokážu říct, jestli mezi nimi mám některého oblíbence, protože každý kousek mám oblíbený z jiného důvodu a jiným způsobem. Například brož *Slynutí 10+* z narůžovělého krystalického vápence je ovlivněná přímo dílem sochaře Jiřího Seiferta, jehož tvorba pro mě byla velkým zdrojem inspirace. Z jeho děl cítím hluboký vztah ke kameni a cit a pokoru při volbě tvaru. Mou nejoblíbenější Seifertovou sochou je *Kanelka*, sloup z mramoru, kde něžný a hladký tvar připomínající postavu přechází v kanelování nebo draperii. Právě s touto jemnou proměnou jsem pracovala i ve své broži.

Z jakých typů kamene jsou šperky vyrobeny? Jak se k tobě tyto kameny vlastně dostaly?

Všechny šperky jsou vytvořeny z kamenů, které jsem nasbírala během horolezeckých nebo turistických výletů a odnesla si je na památku. Jsou mezi nimi vápence, břidlice, diabas, nebo třeba zelený hadec, který mě při opracování svou barvou velmi překvapil.

Měla jsi jasnou danou tvarovou představu, nebo ses nechala spíše vést materiálem?

Při tvorbě šperků pro mě byla velmi důležitá autentičnost celého procesu. Eroze, která mou práci inspirovala, je velmi pomalý a dlouhý proces závisející na mnoha vlivech a tvar skály je do jisté míry i dílem náhody. Vyjádřit ve špercích náhodnost a pomalé omílání skály přírodními živly mi umožnila práce s diamantovým lankem. Tahy lanka jsem v kamenech vytvářela drobnou strukturu, která doplňuje přírodní tvar kamene. Pravdivost výpovědi pro mě byla velmi důležitá. Abych zdůraznila sílu času, nepoužívala jsem pro urychlení tahů lanka žádné přístroje, kvůli kterým by byla vzniklá struktura nepřírozeně pravidelná. Díky tomu, že jsem lanko vedla ručně, někdy rychleji, jindy pomaleji v tvrdších částech kamene, nebylo do poslední chvíle zřejmé, jak bude struktura přesně vypadat. I pro mě byl tak do jisté míry tvar kamenů krásným překvapením. Právě díky této náhodnosti podle mě výsledný šperk zachycuje otázku a zamyšlení se nad vznikem tvaru, které prožívám při setkání se skálou vytvarovanou erozí do podoby uměleckého díla.

Co bys chtěla, aby lidé cítili nebo si uvědomili, když se na tvé šperky podívají či je nosí?

Doufám, že ten, kdo bude mé šperky nosit, nebo si je prohlížet, najde stejně jako já zalíbení a hodnotu ve vápenci, břidlici nebo fylitu, kamenech, které můžeme běžně nalézt v přírodě, a zaujme ho jejich tvar i dlouhý příběh, který se za ním skrývá.

Plánuješ rozšíření série nebo experimentování s jinými přírodními materiály?

Určitě se těším na rozšíření série. O prázdninách jsem navštívila Norsko, a protože si z výletů vozím na památku kameny, mám spoustu nového materiálu pro tvorbu dalších šperků i nové inspirující zážitky.

Mohou si zájemci šperky pořídit? Kde si je případně mohou prohlédnout naživo?

Myslím, že konkrétně tyto šperky, které jsou součástí mé diplomové práce, prodejně nebudou. Plánuji je ovšem vystavit v krejčovském ateliéru mojí mamky v Dobřichovicích, kde své šperky prezentuji. Další kousky, které kolekci rozšíří, už bude možno si i zakoupit.

Jaké byly největší výzvy při práci s kamenem? Přišla chvíle, kdy jsi měla pochybnosti nebo krizi?

Největší výzvou pro mě bylo vlastně přestat se bát, jestli jsem zvolila správný návrh a začít kameny opracovávat. Při navrhování jsem měla jednotlivé kameny nejprve jen dlouho rozložené na stole a přemýšlela jsem, jak je citlivě doplnit svým zásahem, ale neupozadit přitom jejich přirozenou strukturu a tvar. A právě vyvážit míru stopy, kterou v kameni zanechám, bylo při navrhování nejtěžší. Co se týká samotného opracovávání tak největší výzvou byla brož *Nekonečný příběh 11+*, která je z horniny tvořené převážně křemenem – nejtvrdějším kamenem, který jsem pro své šperky použila.

Byla práce na tomto projektu časově náročná? Jak dlouho celý proces trval?

Co se týče celé mé diplomové práce, tak té jsem věnovala čas od září do dubna. Samotné šperky jsem pak vytvářela asi poslední dva měsíce. Tvarosloví šperků ovšem předcházelo delší proces přípravy, rešerší o tématu lezení, historii skal, i zamýšlení nad tím, co znamená lezení pro mě samotnou, kresebné návrhy nebo také vymýšlení technologického postupu opracování kamene, který by ladil s tématy času, eroze a zanechání stopy. A samozřejmě i spoustu povedených i nepovedených modelů.

Co ti práce na tomto projektu přinesla? Naučila ses něco nového?

V průběhu svého studia jsem z kamene vytvořila několik kolekcí šperků a na začátku navrhování diplomové práce jsem se trochu obávala, aby se jim nepodobala. Dnes jsem naopak ráda, že jsem si tento materiál opět zvolila, protože mohu zpětně pozorovat, jak se mé vnímání kamene i práce s ním proměňovala.

V prvních kolekcích z předchozích let jsem vytvářela geometrické šperky z onyxu a při tvorbě jsem nad kamenem přemýšlela především jako nad krásným přírodním materiálem a oceňovala jeho tvrdost, průsvitnost, barevnost a asymetrickou kresbu, která dodávala mým geometrickým šperkům zajímavý aspekt náhodnosti.

Při navrhování mé bakalářské práce s názvem „*Pojďme o tom mlčet*“, jsem ovšem začala používat neopracovaný kámen a můj přístup k tomuto materiálu se začal rozvíjet. Našla jsem zálibu v tom, nechat vyniknout přírodní tvar kamene, jeho lomy a strukturu. Začala jsem ke každému kousku tohoto materiálu přistupovat jako k neopakovatelnému solitéru, jako k soše vytvořené přírodou. Právě tyto myšlenky později velmi ovlivnily i mou diplomovou práci a uvědomila jsem si, že mi kámen nabízí nejen velmi širokou škálu způsobů, jakými je možné jej zpracovat, ale i sama historie jeho vzniku, vlastnosti a místa, kde se v přírodě nalézají, mi jsou velkým zdrojem inspirace.

Jakým způsobem na tuto kolekci reagovalo tvé okolí – pedagogové, spolužáci, přátelé a rodina? Dostalo se ti nějakých zajímavých reakcí?

Rodina i kamarádi mě při tvorbě mé diplomové práce ale i při předchozím studiu velmi podporovali nejen pomocí nebo radou ve chvílích stresu, ale především tím, že se mnou podnikali různé výlety, ze kterých čerpám inspiraci pro svou tvorbu. Kamarádům, se kterými chodím lézt, se líbil nápad zpracovat lezení jako téma šperků a na začátku navrhování jsem s nimi probírala především, co pro nás lezení znamená a co nám přináší.

Jak důležitá je pro tebe reakce tvého okolí na tvou tvorbu? Snášíš dobře kritiku?

Samozřejmě mě potěší, pokud se někomu má tvorba líbí a pochvala mě motivuje a přináší nové nápady. Zároveň si ale myslím, že konstruktivní kritika je to, co mě v mé tvorbě nejvíce a nejrychleji posunulo, a to hlavně v prvních ročnících na vysoké škole, a proto si jí vážím, i když samozřejmě není vždy lehké ji slyšet.

Co tě přivedlo k tomu se přihlásit do soutěže Národní cena za studentský design?

Proč jsi vybrala zrovna kolekci šperků *Příběhy skal*?

O této soutěži mi řekl vedoucí našeho ateliéru šperku MgA. Martin Verner a doporučil mi přihlásit se s touto diplomovou prací. Když jsem přemýšlela o jeho návrhu, říkala jsem si, že projít si takovou soutěží, ať už dopadne jakkoliv, mi může pomoci získat další zkušenosti v prezentování mé volné tvorby, které se mi budou hodit po ukončení studia.

Představ nám své směřování v rámci designérské práce. Na který svůj výtvor jsi například nejvíce hrdá? Čemu se běžně věnuješ? Jak šperky zapadají do tvé tvorby? Věnuješ se i jiným uměleckým disciplínám?

Tématem mých šperků jsou často mé vzpomínky nebo zážitky, většinou nejprve nenápadné drobnosti, které se při bližším zkoumání a zamyšlení ukazují být (alespoň pro mě) velmi hlubokým tématem. Většinou své šperky nejprve navrhují jako kolekce větších broží nebo náhrdelníků, u kterých mi měřítko dovoluje vystihnout mou myšlenku, a poté vytvářím i drobnější šperky, například náušnice pro denní nošení, kde pracuji s podobným tvaroslovím. Asi nedokážu vybrat jeden konkrétní šperk, na který bych byla nejvíce hrdá, protože navrhování a tvorba každé kolekce probíhala jinak a každá měla jiné náročné momenty. Mám spíš tak obecně vždycky radost, když přijde během navrhování po spoustě zmačkaných papírů ten moment, kdy najdu cestu, kterou se chci dát i technologický postup, který se k ní hodí a společně zachycují mé dojmy ze zvoleného tématu. Pak totiž nastává při tvorbě asi ta nejkrásnější fáze, kdy se přede mnou najednou otevře spousta variant šperků, které pak dohromady vytvoří celou kolekci.

Kromě tvorby šperků se také ráda věnuji tiskům svých suchých jehel.

Kolekci jsi vytvořila v rámci studia na Fakultě designu na umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni. Byla jsi zde spokojená? Jak tě studium na této škole obohatilo?

Na Sutnarce jsem byla velmi spokojená. Studium v ateliéru šperku mi pomohlo především hlouběji přemýšlet o tématech šperků a důkladně a s nadšením hledat způsoby, jak vyvážit nositelnost šperku a prostor pro vyjádření tématu.

Chtěla by ses designem živit? Co tě čeká teď? Pokračuješ ve studiu?

Ráda bych se živila navrhováním a tvorbou vlastních šperků a také vytvářením tradičních šperků s použitím zlatnických technologií, které jsem studovala na střední škole a které jsou pro mě často zajímavou technologickou výzvou.

Studium jsem tento rok v červnu dokončila a teď po posledních prázdninách mě čeká tvorba webových stránek, učení se prezentovat své šperky i shánět zákazníky. V listopadu bych také ráda uspořádala výstavu šperků v Dobřichovicích, kde bydlím.

Myslela sis odjakživa, že budeš designérkou, nebo jsi v dětství snila o jiné profesi?

Pamatuji si, že když jsem byla malinká, chtěla jsem chvilku být astronautkou. To bylo v době, kdy bylo součástí některých výtisků novin i CD s dílem ze série dokumentů o vesmíru od

BBC. Ale jinak mě vždycky bavilo kreslit a tvořit a někdy v páté nebo šesté třídě na základní škole jsem se rozhodla, že půjdu studovat střední školu a obor šperku na SUPŠ a VOŠ v Turnově a od té doby jsem chtěla být šperkařkou.

Jak ses k designu a umění dostala? Co pro tebe design a umění jako takové znamená?

K umění jsem se dostala díky rodině. Můj táta je sochař a mamka dámská krejčová, a tak jsem od mala vyrůstala v prostředí plném soch, obrazů a možnosti vymýšlet s mamkou šaty. Inspirovaná sochařstvím jsem nejprve chtěla v Turnově studovat broušení kamenů, ale nakonec jsem se rozhodla pro šperk. Umění, a především tvorba šperku, je pro mě hlavně velká radost a taky způsob, jak vyprávět o svých prožitcích, úvahách, drobnostech i okolní kráse.

Pocházíš tedy z umělecké rodiny, přibliž, jaké bylo vyrůstat v takovém prostředí. Inspirujete se doma navzájem?

Měla jsem krásné dětství a inspirovalo mě k vytvoření kolekce šperků s názvem *Kameny domova*, kde propojuji všudypřítomný kámen s domácími cukrovinkami. V současnosti pracuji v ateliéru společně s dalšími členy rodiny, z nichž každý se věnuje jinému řemeslu a má tu trošku jinak zařízenou dílnu a inspirace je tu vzájemná.

Kdo tě nejvíce podporuje ve tvé designéřské práci?

Před pár lety mě i mé sourozence velmi podpořil náš táta, když nám pomohl postavit v Dobřichovicích ateliér, kde můžeme společně pracovat, tvořit a inspirovat se navzájem. Velmi mě také podporuje můj snoubenec, který je zběhlý v různých řemeslných technologiích a nedávno mi zkonstruoval speciální brusku, bez které by některé mé šperky nemohly vzniknout.

Necháváš se ve tvorbě ovlivnit současným děním? Reaguješ na společenská témata? Co chceš prostřednictvím designu ostatním lidem předat?

Ve své aktuální tvorbě se současnému dění příliš nevěnuji. Obdivuji umělce, kteří dokážou působivě zpracovat současná a často těžká témata a předat ostatním lidem podnět k zamyšlení. Za takovými díly stojí měsíce příprav i přemýšlení, a to o často velmi smutných skutečnostech. A právě proto si taková témata sama zatím nevybírám, i když je myslím velmi přínosné poukazovat uměleckými díly na společenské problémy.

Témata mých šperků vychází většinou z osobních zážitků a úvah, často o drobných radostech, úžasu nebo skutečnostech, které se na první pohled zdají všední a samozřejmé, ale při delším zamyšlení překvapí svou hloubkou, nebo důležitostí.

Máš nějaký designéřský nebo umělecký vzor? Kdo je pro tebe inspirací?

Při svých rešerších ke kolekci šperků *Příběhy skal* jsem se podrobněji seznámila s tvorbou Jiřího Seiferta, který se stal mým velkým vzorem právě svým vztahem ke kameni, ve kterém realizoval nejen vážná díla, ale zachytil v něm i všední a milé pocity radosti. Obzvláště mám ráda jeho břidlicové medaile. Ty jsou jakousi formou deníku plného osobních milých a drobných poznatků. Na jedné například mezi tvary kamene píše, že mu na zahradě vykvetly první sněženky.

Máš nějaký sen v oblasti designu či umění? Čeho bys chtěla dosáhnout?

Mým velkým snem je si v okolí mé dílny najít prostor, kde bych mohla vystavovat své šperky společně s tvorbou mých přátel a rodiny a potkávat se zde s lidmi, kteří sdílejí naše nadšení pro umělecké řemeslo.

Stává se, že tě někdy trápí tvůrčí krize? Máš nějakou strategii, jak ji překonat?

Ve škole se mi občas stávalo, že mi docházely nápady, čím víc se blížil termín odevzdání klauzurních prací, protože hořící termín trochu narušuje tvůrčí atmosféru. Ale i to ke studiu a k pozdější tvorbě myslím patří.

Nejvíce mi pomáhá chodit naproti inspiraci, jezdit na výlety, navštěvovat výstavy, povídat si s lidmi nebo číst nové knížky.

Na čem právě pracuješ? Jaké jsou tvé plány do budoucnosti?

V současnosti pracuji na rozšiřování kolekce šperků inspirované cihlovou architekturou, která bude k vidění od 16. 10. 2025 v Budapešti na výstavě *Design without Borders*, kde vystavuje spousta českých i zahraničních autorů a na kterou se moc těším.

Jak odpočíváš? Co tě kromě umění či designu baví a nabíjí novou energií?

V poslední době je to právě lezení na skalách, které si teď o víkendech snažím s přáteli užít co nejvíce, než se ochladí. Ale mimo lezení nebo turistiku ráda v dílně pracuji na nějaké drobnosti, která nespěchá a se kterou si mohu vyhrát. Právě z takových projektů se často zrodí nový nápad.

Co tě v poslední době potěšilo?

V poslední době mi udělal velkou radost výlet do Norska s mým snoubencem, kde jsme skoro měsíc poznávali úžasnou severskou krajinu.

Děkuji za rozhovor a přeji ti hodně úspěchů ve tvé tvorbě.

Julie Vojtková

O přihlášené kolekci Příběhy skal se lze dočíst na:

<https://www.studentskydesign.cz/cs-cz/detail/1231/>